Pædagogisk læreplan for

Børneinstitution Enghave 2023

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

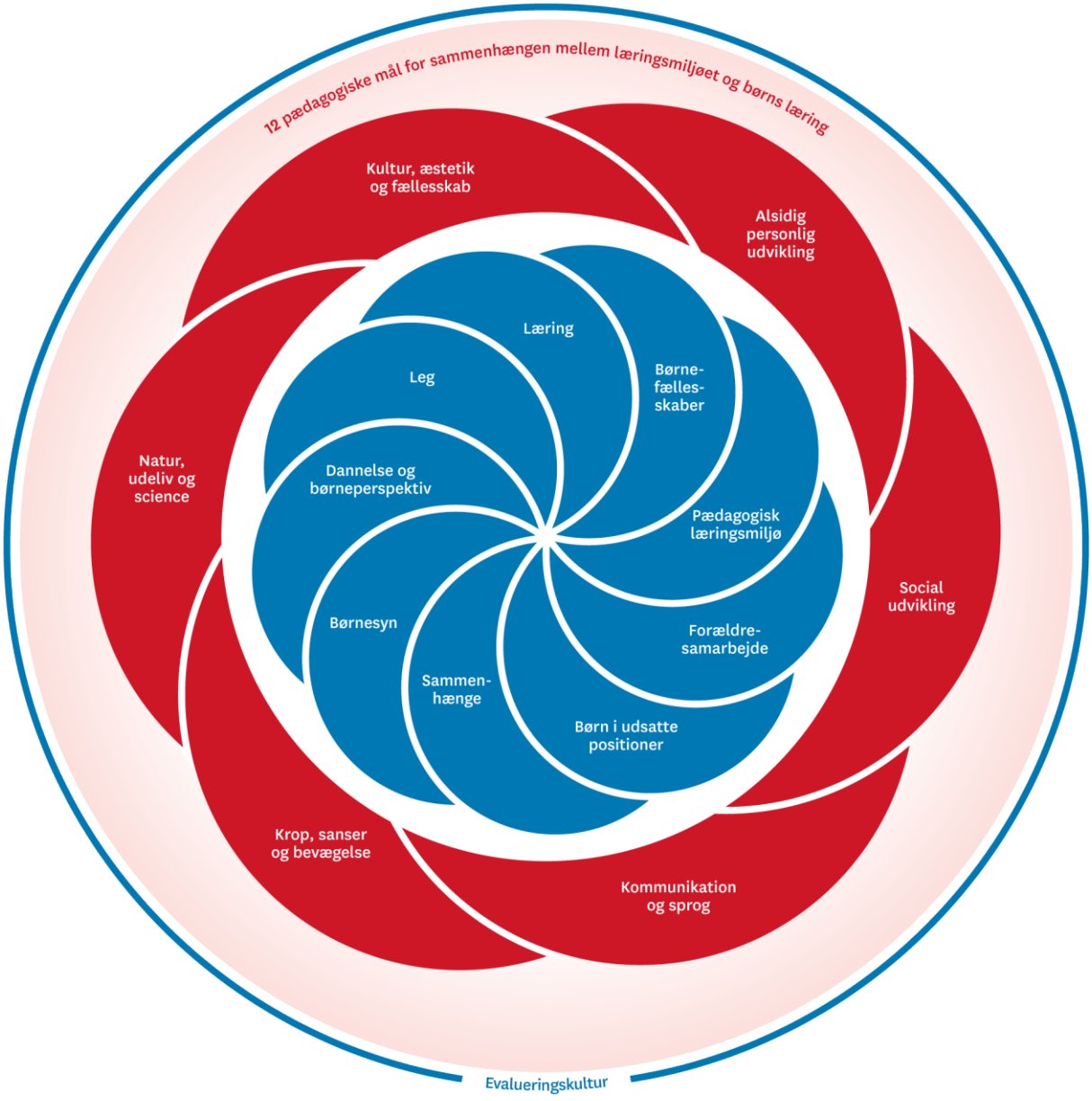

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pæda- gogiske mål for sammenhængen mellem det pæda- gogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold.* Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Børneinstitution Enghave bor i nogle charmerende men lidt skæve rammer med fokus på æstetik og inddragelse i børnehøjde i og omkring Enghave Kirke på Vesterbro. Både vuggestue som børnehave indretter sig med legezoner samt funktionsopdelte rum med gode muligheder for såvel den motoriske udfoldelse, som den mere trygge og nære fordybelse.

Vi er i alt 15 fastansatte medarbejdere inkl. køkken og rengøringsassistent. Derudover modtager institutionen studerende fra seminariet hvilket vi forventer at genoptage i 2025, ligesom vi de seneste år har haft en EGU-praktikant som den ekstra hånd i hverdagen.

Vi er meget inspireret af den italienske pædagogik fra Reggio Emilia, hvor vi har været på studieture for både vuggestue og børnehaven. Begge afdelinger er præget af den læring, hvor vi indretter os rummene efter legezoner, som børn og voksne navigerer efter. Vi har legekasser med særligt legetøj, konstruktionslegetøj, puslespil og lignende fordybelses- og læringsaktiviteter, som vi tager frem, præsenterer for børnene og sætter tilbage.

Børnehaven er indrettet med flere legezoner, siddeområder til spil og spisning samt vores to læringsværksteder, som er et stort aktiv i vinterhalvåret. I værkstederne har børnene mulighed for for- dybelse gennem spil, legekasser og kreativitet, ligesom vi har et fortællerrum til dialogisk læsning og dukketeater. Vi har desuden et tumlerum, hvor der er plads til motorisk udfoldelse, mindre akti- vitetsgrupper samt middagsstundens hviletid.

Vuggestuen har til hver stue et rum, hvor legetøjet er placeret efter legezonerne, så børnene har mulighed for over overblik og fordybelse samt et motorisk rum, hvor der er plads til lidt større armbevægelser, motorikbaner, samlinger m.v. Vi har et legemiljø med rutsjebane i det ene rum og en motorikskinne til gynge eller lignende i det andet. Det er også i disse rum, at børnegrupperne tager middagssøvnen.

Institutionen er særdeles turaktiv og søger gerne naturtilgangen også lokalt på Vesterbro for, at få oplevelser i de mere grønne omgivelser end der normalt er forbundet med brokvarteret. Afdelingerne tager derfor til Carlsberg Haverne, Søndermarken eller Karens Minde for at få andre sanseoplevelser.

Vi har to gode legepladser tilknyttet institutionen. Vores ”lille legeplads” ligger kilet mellem afdelingerne på siden af Enghave Kirke. Den er vores nære legeplads, som vi benytter året rundt til både vuggestue og børnehave. Legepladsen er også her indrettet med en legezone, hvor vi kan supplere med indhold fra legekasser eksempelvis motorikbane og konstruktionsleg.

Vores ”Store Legeplads” er beliggende knap 300 m fra institutionen på Vestre Kirkegårds Allé med kort afstand til det grønne område ved Solbakken og Vestre Kirkegård. Legepladsen er indrettet med udekøkken, bålplads, flere legezoner samt klatremiljø. Vi har desuden god plads til at cykling og vandlege. Legepladsen er grøn og mangfoldig med mange udfoldelsesmuligheder.

Vores udflytter er beliggende i Kobbelvænget ved Utterslev Mose og børnehavegrupperne er der skiftevis to uger af gangen. Udflytterfaciliteterne deles med flere andre institutioner

Udflytteren indeholder udover vores eget børnehaverum og fælles legeplads, samt en lang række muligheder for aktiviteter som naturlegeplads med bålsteder, naturskole, cykelbane, bevægelsessal, træ- og kreativitetsværksteder m.m. Som i moderinstitutionen på Vesterbro er udflytteren indrettet med legezoner og vi benytter ligeledes legekasser i udflytteren.

Bedst af alt er udflytteren placeret ved Utterslev mose og Vestvolden, så der er rig mulighed for mange naturoplevelser og læring alene i nærmiljøet.

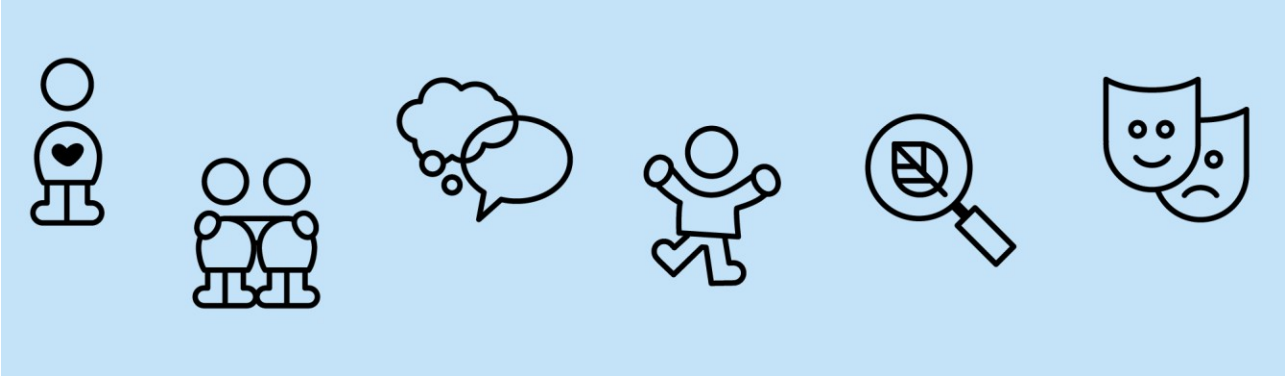

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn**. Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv**. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø**. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde**. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner**. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen**. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder vi os til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Enghaves pædagogiske grundtanker.

Vi arbejder ud fra den tanke, at barnet udvikler sig i sit eget tempo. Børn har en naturlig fremdrift, som gør, at de normalt ikke bliver på samme sted længere end nødvendigt. For ikke at forstyrre denne fremdrift, som et tæt forbundet med livsglæden, er det vigtigt, at barnet føler sig trygt og forstået. Udvikling sker i spring, og der vil være perioder, hvor ny læring skal auto- matiseres.

Når børn er omgivet af varme, omsorg og indlevelse i deres barndom, har de nogle gode byggesten til deres liv som voksne mennesker. Vi ser det som noget meget centralt i pædagogikken, at børnene skal opleve at føle sig velkomne i Enghave hver dag. De skal føle sig set og anerkendt.

Det gør vi ved, at tage godt og velkomment imod alle børn, fra de møder ind om morgenen. Alle skal have oplevelsen af at blive set og fået muligheden for ”at lande” efter afleveringen. Det er derfor vigtigt, at vi får ”stemplet alle børn ind” ved at sige godmorgen i øjenhøjde, givet knus eller highfive dem alle, så børnene får oplevelsen at de er taget imod og meget velkomne.

Vi arrangerer samtidig vores stuer, således at der er inspiration til beskæftigelse. Vi indretter derfor vores legezoner, så der er stillet legetøj frem og ellers er opmærksomme og lydhøre overfor børnenes behov.

Det forudsætter at vi er nærværende og indlevende voksne, som giver ro og plads til at børnene kan starte dagen trygt og overskueligt. I vuggestuen åbner vi den ene stue som morgenmadsstue og dagens første børn leger med det legetøj, som er sat frem eller andet fra legekasserne indtil der kommer så mange, at vi åbner den anden stue, så det ikke for tæt og kaotisk.

I børnehaven starter vi dagen blødt på samme måde. De tidlige børn går ofte direkte i gang med beskæftigelse eller spørges om ønsker. Ofte starter dagen med højtlæsning, kreativt eller andet hyggeligt med en voksen, som samtidig byder velkommen og inddrager børnene efterhånden som de kommer.

Derfor er det en forudsætning med indlevende og positive voksne, der både har fokus på det enkelte barns trivsel som til fællesskabets læring og udviklingspotentiale. De voksnes nærvær og

interesse er helt fundamental for relationsdannelsen og derved også barnets tryghed. Det er overordentligt vigtigt, at man som voksen kan sætte sig i børnenes sted, altså tage børneperspektivet, hvordan børnene ser og oplever deres omgivelser og behov.

Børnene lærer af alt hvad vi gør, og alt hvad de ser, og udviklingen kommer deraf, om vi kalder det opdragelse, udvikling eller dannelse. Vi er derfor vigtige rollefigurer for børnene og deres tryghed og opfattelse af den sociale omverden

Samtidig med vigtigheden af anerkendende relationer mellem børn og voksne, skal børnene blive i stand til at opbygge gode tætte venskaber, som de kan udvikle og styrke sig igennem. Vi arbejder derfor meget efter, at give muligheder samt sammensætte mindre legegrupper, som kan danne og styrke børnenes indbyrdes relationer. Vi arbejder derfor målrettet på, at børnene opbygger nogle givende relationer til hinanden, som de kan profitere af efterhånden som de bliver ældre. Eksempelvis har vores vuggestue og børnehave "venskabstuer" afdelingerne imellem, så vuggestuebørnene kan bevare deres venskabsrelationer efter oprykning til børnehaven.

Når vi fastlægger de pædagogiske rammer, må vi tage i betragtning, at vi er med til at udvikle og støtte barnets personlighed og individualitet, samt dets sociale færdigheder. Børnene skal kunne begå sig i flere sociale sammenhænge og senere også i skolesammenhæng. Vi lever i en tid i konstant forandring, og vi skal derfor danne trygge forhold for børnene, som gør, at de med tiden kan blive åbne, fleksible og forandringsparate.

Vi hviler derfor vores pædagogiske praksis på fire grundniveauer, hvor vi hele tiden skal have fokus på udvikling og justering alt efter børnegruppen og den sammensætning, nemlig aktivitetsudbuddet, børnefællesskabet, legen og de daglige rutiner.

Aktivitetsudbuddet skal dels afspejle temaerne i læreplanerne, således at vi giver børnegruppen et varieret og sammenhængende indhold indenfor for de seks læreplanstemaer for at styrke og stimulere alle barnets kompetenceområder. Eksempelvis har vi både faste bevægelsesdage i vuggestue og børnehave samt spontane aktiviteter på legepladsen eller eftermiddage i vuggestuen. Vores ugeplaner er derfor tilrettelagt således, at vi både får tilgodeset det motoriske område hver uge samt med tilrettelagte forløb med kreativitet, natur- og sanseoplevelser, sang og musik m.m.

Vi aldersopdeler ofte børnegrupperne, således at vi laver aktiviteter og ture ud fra børnenes alder og udviklingstrin, eksempelvis har vuggestuen en fast ugentlig dag med aldersopdelte grupper, hvor de yngste har Babysign, mellemgruppen bevægelsesforløb og de ældste "Fri for mobberi". Børnehaven har også aldersopdelte grupper med eksempelvis bamseven og fri for mobberi, musik og sang, kreative forløb, rytmik og bevægelse og for de ældste Storebørnsgruppen.

Aktiviteterne styrker både det enkelte barn og ikke mindst er de fælles oplevelser til stor betydning for børnefællesskabet. Børnene får ved at dele oplevelser og være sammen med hinanden en fælles præference at tale og dele ud fra, og relationer kan blive styrket yderligere igennem den fælles aktivitet. Eksempelvis bevirker vores Storebørnsgrupper i vuggestue og børnehave, at der dannes venskaber og opsøgning mellem børnene på tværs af stuerne og børnene styrker samtidig deres fællesskab igennem de tilrettelagte aktiviteter. Storebørnene tager på koloni, som giver et kæmpe løft ift. børnenes indbydes legerelationer og fællesskabsforståelse.

Børnefællesskabet er vigtigt for at have et gruppetilhørsforhold og føle sig værdsat. Barnet vokser af at blive anerkendt og mødt positivt. Vi skal derfor give børnene muligheder for at have medinddragelse på meget af dagens indhold og færden i institutionen. Vi har derfor mange dage med børnedemokrati, eksempel at flertallet beslutter, hvilken vej man skal gå hjem fra en tur, valg af materialer i værksted, legetøjsønsker m.v. Vi deler ofte grupperne op efter om børnene vil lege

inde eller ude, ligesom at vuggestuebørnene har tre eftermiddage om ugen, hvor børnene kan vælge på hvilken stue de vil lege. De øvrige to eftermiddage om ugen forbliver stuen samlet for, at børnene oplever det nære stuetilhør. Det giver muligheden for eksempelvis vores fredagsture for fuld skrald til Hareskoven eller zoologisk have, hvor børnene har en rolig eftermiddag, hvor de vågner lidt forskudt efter middagssøvnen og har en eftermiddag, hvor man kan runde en god tur af med dialog eller kreativitet.

Det nære stuetilhør er med til at danne et godt børnefællesskab, da børnene i fællesskab lærer at der skal være plads til de yngre eller udfordrende børn. Børnefællesskabet er derved også med til at danne empati og hensyn til andre, som samtidig kan være en invitation til at inddrage alle børn i legen

Legen har overordentlig stor betydning for barnets forståelse af sig selv og andre og dets relationsopbygning, I legen spejler barnet sig i hinanden og den er med til at barnet udlever og begriber dets omverden. Legen er både det undersøgende og udforskende, som barnet gør for sig selv for at undersøge og forstå. Legen med andre andre indeholder de mange rollelege, fantasilege og regellege, der opstår i løbet af en institutionsdag, og som medvirker til barnets dannelse og socia- lisering. Det er derfor vigtigt, at vi giver plads og rum til at alle børn får betingelserne for at kunne lege selvstændigt og ikke mindst med andre i løbet af dagen.

Legen kan komme til udtryk i flere former i løbet af en dag. Der er først og fremmest den frie leg, der opstår mange gange spontant i løbet af dagen. Der er den mere tilrettelagte aktivitetsleg som den voksne sætter i gang i legegrupperne eksempelvis på legepladsen og endelig er det legen der opstår i de tilrettelagte legegrupper.

Først og fremmest skal barnet kunne indgå i legen. Vi skal derfor guide og støtte de yngste børn til at være trygge til at indgå i leg eller opdagelsen af legetøjet. Vi laver derfor altid de små legegrupper, når nye børn starter således at de har megen voksenkontakt og en alderssvarende børnegruppe at forholde sig til. Andre børn skal tales op, så de bliver attraktive for legekammeraterne. Det kan eksempelvis være at den voksne igangsætter legen sammen med barnet og trækker sig derefter tilbage, når der er skabt kontakt og interaktion børnene imellem.

Gruppeopdelingen er en fast bestanddel af ugen, således at alle børn får muligheden for de små legegrupper og fællesskaber. Det er vigtigt, at der er en balance mellem de voksenstyrede aktiviteter og den fri leg, således at børnene får mulighed at være selvstændige og lege på eget initiativ.

De daglige rutiner er vigtige for at børnene får genkendelse, rolige forløb og medansvar. Vi skal derfor se ud fra børneperspektivet, hvordan vores faste struktur og rutiner foregår og om de kan gøres mere overskuelige og inddragende. Rutinerne er blandt andet samlingen, frokosten, frugten og de overgange og skift, som vi har i løbet af dagen, eksempelvis i garderoben og på vej på legeplads.

Vi har daglige samlinger, som derfor også har fokus på, hvorvidt den kan gøres anderledes i indhold og størrelse afhængig af børnegruppens sammensætning og hvad der optager dem. Samlingen er derfor også den stund, der kan gribes af den indlevende voksne til at også at tale videre ud fra børnegruppens ønsker og behov.

I vuggestuen har børnene faste siddepladser med billede, således der er overblik over pladserne. Både vuggestue og børnehave har dagens hjælpere, som hjælper med borddækning og hente madvogn. Børnene bliver ligeledes inddraget i eftermiddagens frugt i børnehaven, hvor der skal skæres frugt og smøres brød.

Under måltiderne undgår vi for meget rend og bevægelse, så alle oplever det som en rar og rolig stund med tid til spisning og småsnak. I børnehaven har den ene gruppe ”gumletid”, hvor der spises i nogle minutter inden snakken går løs. De voksne undgår telefoner og renderi, mens der er spisetid, så der ikke for mange forstyrrelser.

På samme måde har vi opmærksomhed på overgange til eksempelvis legepladsen, så vi ikke sender for mange børn i garderoben på en gang. Det bliver mere overskueligt og langt hurtigere og roligere for børnene, at de kommer ud til garderoberne i mindre hold.

En dag i institution er en dag med mange indtryk og mennesker, hvilket i sig selv stiller mange krav til vores børn. Ligesom som det er væsentligt at give børn udfordringer og stimuli ligeså vigtigt er det give ro og pauser i løbet af dagen. I vuggestuen prioriterer vi, at børnene kan få god sammenhængende søvn - i udflytteren har vi hviletid for hele børnehavegruppen, således at de får restitueret til dagens kommende oplevelser og udfordringer.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Grundlæggende skaber vi et læringsmiljø af høj kvalitet i samspillet mellem vores rammer og organisation og den empatiske og relationelle tilgang til børn og omgivelser.

Det gør vi ved at:

være synlige, nærværende og anerkendende voksne, der giver sig tid til det enkelte barn tillige med en ekstra opmærksomhed på de børn der har brug for det. Være ved børnene, hvor de er. Lege med og støtte op, guide børnene eksempelvis ved konflikt, således den bliver afsluttet fornuftigt og lærerigt. Vuggestuebørn lærer at sige stop til hinanden, hvis det bliver for tæt. Børnehavebørn skal hjælpes til at sætte ord på hver især, hvad der var deres hensigt inden konflikten. Det er vigtigt at kunne se konflikten fra børneperspektivet, og det er godt at stoppe op og se på intensionen bag barnets handlinger i stedet for at rette på den.

Give alle børn positiv opmærksomhed. Uddele mange daglige kram og begrænse irettesættelser. Vær samtidig gode rollemodeller og brug humor i hverdagen, da grin

binder mennesker sammen. Børn fornemmer også det psykiske arbejdsmiljø og påvirkes af stemninger fra de voksne. Der er plads til at både børn og voksen kan være fjollede.

Tale anerkendende også i kravsituationer, så de oplever at de bliver bedt om noget fremfor kom- manderet rundt. Voksne der leger med sproget med sang, rim/remser, dialogisk læsning inddra- ger og motiverer også barnet til respons og kommunikation. Nærværende og nysgerrige voksne er helt fundamentale for barnets sprogudvikling. Bruge åben kommunikation ud fra sprogstrategierne, således at børnene udvikler og nuancerer deres sprogbrug, bruge eksempelvis hv-spørgsmål, give barnet responstid og tale ud fra barnets interesser.

Skabe mindre rammer - opdele børnene i mindre grupper, så børnene kan fordybe sig og lettere danne relationer til voksne og børn. Være med til at støtte op ved at igangsætte lege, som børnene kan deltage i eller overtage. Forberede stuer og skabe legezoner, så børnene får mulighed for at lege uforstyrret. Skabe rum i rummene i løbet af dagen, så flere zoner kan opstå. Eksempelvis udnytter børnehaven den smalle garderobe til at lave købmandsbutik, ligesom vuggestuen bruger deres gang til bevægelsesbane e.a.

Holde faste daglige samlinger, hvor vi inddrager børnene mest muligt. Samlingen er det vigtige fællesskab, hvor børnene udover styrkelse af sprog og kommunikation også får begyndende færdigheder i sociale kompetencer, såsom at vente på tur og lytte til andre. Samlingen skal inddrage børnene mest muligt og afstemmes efter børnegruppens alder, sammensætning og energiniveau. Samlingen styrker børnefællesskabet ved at have medindflydelse på dagens emner eller hvad der nu optager børnene. Samlingen bruges også til lege, sange og fortællinger

Planlægge langsigtet i grupperne om aktivitetsindhold, temaer og fokuspunkter, så dagene får en sammenhæng. Inddrag også eftermiddagsaktiviteter de dage, hvor det giver mening og er muligt, eller lave eftermiddagsplanlægningen spontant efter børnenes leg, ønsker eller energier.

Finde en overskuelig vekslen mellem planlagte aktiviteter, rutiner og fri leg. Følge barnets spor, så barnet kan få mulighed for at udforske og få medindflydelse på deres dag og legeforløb. Eksempelvis kommer vuggestuen ikke altid på tur, alene fordi børnene leger rigtigt fint og er optaget af dette, så det vil være synd at afbryde det.

Inddrage børnene i hverdagens gøremål og pligter, som borddækning, gøre klar til samlinger, sovetid m.v. Eksempelvis er der billedvisualisering og piktogrammer i både vuggestue og børnehave til borddækning, toiletbesøg og håndvask, således at børnene øger deres selvstændighed.

Udnytte tiden med ingen eller få børn til at få voksenorganiseringen på plads. Forberede stuer, koordinere dagen ved overlap og få styr på det praktiske om morgenen. Vente med at lukke ned og lave praktiske opgaver om eftermiddagen til de fleste børn er gået, så vi er fuldtallige, mens børnene er der!

Benytte evalueringsskemaer, ”smitte” eller skema til kortlægning af læringsmiljø til at arbejde ud fra fokuspunkter, målsætninger og tiltag. Udfylde skemaerne ud fra et inkluderende børneperspektiv, så det ikke bliver barnet, der skal tilpasse sig strukturen men omvendt. Eksempelvis skal vi se på eksempelvis vores overgange til legeplads eller samlingerne, hvordan det opleves fra barnets perspektiv for at kunne justere på dem. Vi skal samtidig formulere, hvilken tegn vi gerne skulle opleve, at børnene trives med justeringerne.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Forældresamarbejde: Det konstruktive samarbejde mellem institution og hjem er en væsentlig forudsætning for familiens trivsel og tilfredshed med institution. Fundamentet for at kunne arbejde med børnene på denne måde er et tillidsfuldt samarbejde mellem børnenes forældre og institution. Vi skal derfor bygge broer mellem barnets to verdener, så barnet kan ses mere sammenhængende i hjem og institution. Samtidig giver et godt og ligeværdigt forældresamarbejde også barnet en oplevelse af noget betydningsfuldt. Den positive stemning er medvirkende til, at barnet føler sig trygt og anerkendt.

Vi inviterer forældrene til såvel formelle som uformelle samtaler. Vi laver altid velkomstinterview ved indmeldelser og oprykninger, så forældre føler sig taget godt imod og vi får forventningsafstemt, hvad familien har af hensyn og hvad vi finder vigtigt for samarbejdet. Eksempelvis afstemmer vi, hvad forældrene har af forventninger til samarbejdet, ligesom vi har en forventning om at forældrene læser ugebreve og ugeplanerne fra stuerne, så de kan følge med i børnenes læringsforløb og aktivitetsindhold.

En anden obligatorisk samtale er børnehavens 5-årsstatus, som samtidig er forlægget til den overlevering, som vi skal give til skolerne i foråret. I 5-årstatussen ser institution og forældre på barnets kompetencer på en række områder, som man kan styrke yderligere i institution og hjem i det sidste halve børnehaveår inden skole- og fritidshjemstart. Vi aftaler på disse samtaler, ligesom på alle andre, hvis der er særlige områder, hvor forældrene også skal styrke barnet i hjemmet eksempelvis rim og remser, dialogisk læsning.

Vi afholder desuden 1- eller 3-månederssamtaler, så familien kan få en status hvordan barnet trives efter indkøringen og kan få svar på eventuelle spørgsmål. Både i vuggestue og børnehave bliver forældrene yderligere tilbudt en samtale efter det første år.

Øvrige samtaler afholder vi efter behov, eksempelvis hvis der er omstændigheder i familien eller i barnets trivsel i institutionen, som nødvendiggører en samtale. Vi tilbyder derfor samtaler med forældre eksempelvis ved skilsmisse eller anden krise, som kan komme til at påvirke barnet. Vi benytter vores retningslinjer i vores sorg/kriseplanen til at rådgive og eventuelt henvise til anden support.

Ved bekymringer for et barn tager vi ligeledes initiativ til et møde, hvor vi kan erfaringsudveksle og lave fælles aftaler. Hvis vi finder, at vi har brug en tværfaglig support i forbindelse med det videre arbejde, kontakter vi ressourceteamet til et fælles møde. Støtte og guide forældre ved usikkerhed og tvivl. Henvise til anden rådgivning, inddrage ressourceteam til support m.v.

Vi skal samtidig inddrage forældrene gennem arrangementer og den daglige formidling, så de både får et mere nuanceret indblik i, hvad børnene præsenteres for og er optaget af i institutionen. Vuggestuen

har et tilsvarende arrangement hvert forår i ”Blomsterdagen”, hvor familier kommer med blomster til udplantning i legepladsens plantekasser.

Vi har desuden løbende ”Åbent hus” arrangementer, både på Vesterbro og i udflytter, hvor forældrene inviteres til en uformel komsammen på stuen, hvor børnene kan opleve deres to vigtige voksenverdener familie og institution hygge sig og taler sammen. I udflytteren afholder vi dette arrangement over to eftermiddage i sommerperioden, hvor vi laver snobrød eller andet godt på bål.

Vi inviterer desuden nuværende vuggestueforældre et par gange om året med i udflytteren, så de kan få set omgivelserne og de mange muligheder. Det giver en god ro til de kommende børnehaveforældre, at de har set rammerne og kan tale med om dem til deres børn.

Vi har hvert år to årlige forældremøder, hvor forårets møde er med et oplysende og lærende indhold fra oplægsholder eller tilsvarende. Vi har tidligere haft bevægelsesteam København ude til et lege arrangement for børn og forældre og vil gerne gøre tilsvarende hvert forår.

Vi har desuden et sensommerarrangement for hele institutionen på vores Store Legeplads med et aktivt tema, som er med udgangspunkt i vores pædagogiske indhold og fokuspunkter. I år var temaet ”Motorik” med boder med bevægelseslege og sansemotorik, som børnene kunne afprøve med stor succes. Omkring jul har vi tilsvarende arrangementer i både vuggestue og børnehaven, hvor der klippes og pyntes op til jul.

Vi har desuden nogle faste indslag til den daglige formidling og dokumentation:

Udsende og ophænge ugeplaner hver uge med ugens indhold og aktiviteter.

Skrive dagligt på Aula om dagens oplevelser og forløb, og gerne med en cirkulær formidling, hvor vi begrunder vores intension, forberedelse og børnenes interaktion i forløbet og hvad man hjemme kan tale videre om.

Ugebrev hver uge fra leder om næste uges opmærksomhedspunkter og generel information.

Sende hyppige billedcollager enten på mail eller fotos via Aula.

Printe fotos til mapper og billedrammeophængning.

Skrive dagligt om morgenen eller om eftermiddagen på whiteboards om dagens begivenheder, opmærksomheder og bemanding.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Alle børn har retten til at være en del af fællesskabet og byde ind med deres Det er af stor betydning for barnets selvværd, at det føler sig anerkendt, værdsat og ”hører til.

Vi skal bedst muligt sikre, at også de mere udsatte og udfordrende børn, får oplevelsen af samhørlighed og fællesskab.”. Vi skal derfor have en skærpet opmærksomhed omkring udsatte børn for at kunne støtte barnet bedst muligt. Vi benytter TOPI til at havde fokus på den samlede børnegruppe og de enkelte barn samtidig med vi løbenede har børnenes trivsel og relationsdannelse op på stuemøderne

Den positive voksenkontakt er helt fundamental for at barnet føler sig anerkendt og taget alvorligt. Vi skal derfor tage udgangspunkt i hvad barnet kan og dets ressourcer/interesser fremfor at fokusere på det negative. Samtidig er det også vigtigt, at den voksne både rummer og har overskud til barnet og er tydelig i forhold til forberedelse og rammer. Eksempelvis skal nogle børn varsles lidt tid inden et skift, når en tur eller aktivitet slutter, således at barnet forberedes. Den voksne kan hjælpe barnet til at få afsluttet og forberede det på, hvad det næste som skal ske. Det skaber forudsigelighed og tryghed.

Det er vigtigt at vi især til de mere udsatte børn skaber de små legegrupper, så de kan få muligheden for den tættere kontakt og relationer til andre børn. Den voksne kan være den nærværende deltager i legen, der støtte op og guider den lille legegruppe. Eksempelvis er mange af vuggestuens legekasser og børnehavens enhedsklodser fine og konstruktive læringsaktiviteter, hvor børnene skal bruge fantasi og samarbejdsevner til at skabe noget fælles sammen ud fra. Den voksne er med på sidelinjen til at støtte op, hvis der opstår uklarheder.

Vi skal endvidere have opmærksomheden på de udsatte og påå de yngste børn i vores rutiner og overgange. Samlingen kan eksempelvis være udfordrende for mange børn, som enten ikke er parate eller for utrygge til at deltage. Der må den voksne sætte sig ved barnet, så det finder trygheden. Hvis det stadig giver uro må barnet holde pause eller med den voksne guides til næste aktivitet eksempelvis forberede madvogn eller gøre klar i værkstedet.

Barnet oplever ikke nødvendigvis dette som et nederlag, men tværtimod stolthed over at kunne hjælpe til, så det bliver en god oplevelse frem for en konfliktsituation.

Vi skal løbenede have opmærksomheden på vores struktur, således vi indretter strukturen efter bør- negruppen og især de udsatte børn og ikke omvendt. Vi skal derfor løbenede evaluere på vores bør- nemiljø, så vi kan tilgodese de børn, som ikke trives i vores nuværende eller har vanskeligheder med at indgå i det. Det kan betyde, at man skal dele samlingen i to mindre grupper, så alle finder tryghed og får udbytte af samlingen. Det kan også bevirke, at vi har faste pladser til spisning og

buskørsel, piktogrammer til overgange eksempelvis i garderoben, således at hverdagen bliver mere forudsigelig for de børn der har brug for det.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Alle overgange er uanset om det er fra hjem til institution, vuggestue til børnehave og børnehave til skole/fritidshjem overordnet vigtige, så børnene føler sig taget godt imod og for de ældstes vedkommende parate til de nye udfordringer, som den nye virkelighed byder dem.

Vi har derfor den store opgave, at børnene bliver så selvstændige og livsduelige som muligt, således at de kan fungere og trives i deres nye rammer.

I vuggestuen har vi Storebørnsgruppe, hvor de med materialet fra Fri for mobberi lærer om begyndende empati, sige til og fra, og om at være i et fællesskab med plads til alle.

Vuggestuen har ligeledes stor fokus på selvhjulpenhed ift. tøj og skoskift. Sidde på potte og toilet, hjælpe til med borddækning, kører madvognen ind m.v. således at de også får del og ansvar for dagens rutiner.

Vi har kryds og tværs grupper i vinterhalvåret, hvor ældste vuggestuebørn og yngste børnehave børn har fælles forløb, eksempelvis madlavning eller motorik med henblik på at styrke relationer og selvstændighed.

De store vuggestuebørn besøger hyppigt børnehaven i de sidste måneder inden opstart, så de bliver bekendt med lokaler, legetøj og ikke mindst de voksne. De har endvidere en til to udflytterbesøg, hvor de er med i udflytteren med en vuggestuevoksne for at stifte bekendtskab med bus og udflytterbørnehaven.

Vi har Storebørnsgruppe for børnehaven med tyngden både på fællesskabet og de individuelle kompetencer. Børnehavegruppen indleder sæsonen i september/oktober med middagsspisning, hvor børnene får præsentation og kendskab til den kommende storebørnsgruppe. (i år har de dog været på koloni)

Gruppen veksler mellem tilrettelagte læringsforløb og samtidig med plads og til at dyrke legen, hvor de kan styrke såvel nye som allerede etablerede relationer.

Vi har stor fokus på barnets sociale kompetencer, således at det kan begå sig i større fællesskaber eksempelvis tage imod kollektive beskeder, lytte til andre og vente på turskift. Tillige har vi stor opmærksomhed på selvstændighed ikke mindst ved toiletbesøg, spisning og øvrige rutiner.

Vi tilrettelægger hvert år indholdet til den kommende storebørnsgruppe ud fra gruppens sammensætning og de individuelle behov. Vi har de seneste år haft forløbet ”cirkus Total”, som har mange gode sociale samarbejdsflader ligesom den også tilgodeser børnegruppens begyndende interesse for bogstaver og tal.

Hvert forår afslutter vi forløbet med storebørnsgruppen med en overnatning i børnehaven og børnene får et diplom med hjem med billedhilsen og ”godt gået” fra institutionen.

Vi har desuden nogle faste aftaler i stærkt samarbejde, hvor børnene besøger de skoler og fritidshjem som vi arbejder sammen med. Alle børn skal derfor have haft mulighed for at komme på besøg og få kendskab til deres kommende skole/fritidsordning.

Vi afholder 5-års samtaler, hvor vi i samarbejde med forældre aftaler eventuelle fokuspunkter, som vi arbejder med op til overgange til skole!

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Enghave er en meget turaktiv institution, og både vuggestue og børnehave benytter de omkringlæggende parker, legepladser og grønne områder til ture året rundt. Børnene er derfor på ture til Enghaveparken, skibslegepladsen, Skydebanen, de grønne områder ved kollege og Vestre Kirkegård, Karens Minde, Zoo, Carlsberghaverne m.v.

Vi bruger flittigt biblioteket ved Kulturanstalten til lån af bøger og legeophold. Vi deltager desuden til film og teaterarrangementer i løbet af forår/efterår på biblioteket, da de har en meget stor oplevelsesværdi for store og små.

Børnehaven er desuden på særarrangementer på museums eller udstillinger, ligesom vi benytter de mange tilbud fra KK´s naturskoler. Senest har børnehaven været på dyresafari på Glyptoteket samt haft en mindre gruppe på Nationalmuseet til efterårets vikingetema.

Vuggestuegrupperne har 1-2 ture ugentligt, hvor de går på vores Store legeplads eller opsøger enten de grønne områder lokalt, ser på togene ved Otto Bussesvej eller giver den fuld skrald med ture til Hareskoven

Vi har et godt samarbejde med de øvrige institutioner i vores netværk Flora, vi bruger blandt andet Valdes børnehus opsamling til vores Storebørnsgruppe, ligesom vi tidligere har haft pædagogisk idrætsprojekt for vuggestuen i institution Columbus.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi vil gerne skabe ro omkring børnene og styrke deres motivation og evne til at holde fokus og blive inspirerede. Børnegruppen ændre sig intakt med børnegruppens udvikling. Vi finder det derfor vigtigt at have fokus på det fysiske læringsmiljø og hele tiden udvikle det, så vi indbyder til leg og udvikling. Eksempelvis har vi indrettet vuggestuens kontor til også at være kreativitetsværkstedet, da vi så kan sidde der med mindre børnegrupper og male, arbejde med ler eller andet, hvor der er brug for, at børnene kan sidde uforstyrret og koncentreret.

Vi gør derfor vores rum og rammer så tydelige som mulige, så der bliver overskueligt for børnene og der er sammenhæng mellem legetøj og hvad omgivelserne signalerer eksempelvis indretning, legetæpper, billeder m.v. Samtidig skal vi også begrænse ”visuel støj” og almindeligt rod rundt i institutionen, som kan forstyrre helhedsbilledet. Det giver børnene anerkendelse og medansvar, hvis de voksne undgår rod og unødige effekter i børnemiljøet.

Både i vuggestue og børnehaven flytter vi jævnligt rundt på legetøj og indretningen af legezonerne, afhængig hvor meget børnene benytter dem. Ofte kan et skift af legetøj give en hel ny fordybelse fra børnene alene at det bliver placeret et nyt sted. Eksempel blev børnehavens dukkehus flyttet fra vores indgang til stuen, hvilket betød at det fik langt større legeværdi, måske fordi at placeringen blev tryggere for mange børn.

Vi har desuden en overskuelighed i vores legetøj på stuerne, så der er overensstemmelse mellem indhold og visualisering i legetøjskasserne. Vi har derfor hyppige oprydninger med børnene, så legetøjet kommer tilbage på rette plads, hvilket giver overblik og legeglæde, når legetøjet skal tages i brug senere.

Børnenes psykiske børnemiljø er betinget af nærværende voksne, der har blik og omsorg for de børn, som står udenfor legerelationer eller endnu ikke har trygheden til at erobre deres institutionsverden. De behøver derfor en voksen til at være foran, ved siden af eller bagved barnet i de situationer, som er vanskelige, afhængig hvad barnet trænger til af støtte.

Voksnenærhed på afdelingerne og legepladserne er også en forudsætning for at sprogbrug og konflikter mellem børnene ikke eskalerer og bliver hårdt og drillende. Børn har ret til at have nogle hemmelige og ugenerte steder rundt om i institutionen, men der skal alligevel være en voksenopmærksomhed på det, så det ikke bliver junglelov, hvor de stærkeste styrer og domimerer.

Vi taler med børnegruppen samlet eller i mindre grupper, hvis der er større konflikter eller et uhensigtsmæssigt sprogbrug. Vi bruger Fri for Mobberi materialet til at understøtte de gode venskaber og børnenes begyndende empati.

Vi får fokus på vores overgange og spidsbelastninger ved at lave Smitte eller læringsmiljø skemaer, hvor vi ser nedslagspunkterne fra børnenes perspektiv og justerer og ændrer derefter. Vi aftaler tidspunkter for evalueringer i samme moment, så vi kan evaluere på om tiltagene har virket.

Vi laver lejlighedsvis trivselsvurdering om børnemiljøet, som børnene skal svare på. Vi har i de seneste år lavet vurderinger på æstetiske, psykiske og fysiske børnemiljø og om hvordan de oplever udflytterordningen med bus og indhold.

Vi viser barnets kreative spor på stuer og værksteder rundt om i institutionen. Vi præsenterer børnenes kreativiteter som vægdekorationer, billedrammer og opgangspynt. Børnene er med til at vælge, hvad der skal fremvises.

Vi pynter stuer efter fokuspunkter, årstider og højtider til inspiration og stemninger. Vi holder os løbende ajour, så vi ikke har ældre billeder og anden visualisering hængende. Vi lader også eksempelvis gangareal, garderobe og trappeopgange være en del af det lærende og sansestimulerende indtryk. Eksempelvis har vi sansetavler på gangen i vuggestuen, talrække på trinene op til børnehaven samt dyrealfabet på gulvet i udflytteren.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Vi skal understøtte barnet i at få betydningsfulde sociale og kulturelle erfaringer.

Vi skal understøtte, at barnet udfolder sig som et selvstændigt individ, der selv kan tage initiativ.

Vi skal understøtte, at barnet oplever sig selv som værdifulde deltager i et socialt fællesskab.

Konkrete mål: 0-3 år:

At styrke barnets selvværd og selvtillid

At styrke barnets selvstændighed

At barnet oplever at være afholdt og værdsat

At styrke barnets færdigheder til at indgå i et socialt samspil

At støtte barnet til begyndende fornemmelse for egne samt andres grænser.

At barnet bliver livsdueligt og bliver parat til kommende udfordringer.

3-6 år, som ovenstående samt:

At lære barnet at kunne rumme egne følelser og udvise empati

At give barnet mulighed for at være selvhjulpen

At støtte udvikling af fantasi og kreativitet

Hvordan ved vi at vi er på rette vej: (tegn på læring)

0-3 år:

Barnet udviser tryghed og tro på egne evner. Barnet tager initiativer til påklædning, toiletbesøg og undersøgelse af legetøj m.v.

Barnet tør afprøve nye ting. Barnet er aktivt og opsøgende i leg, samlinger, aktiviteter.

Barnet kontakter de voksne eller andre børn, når det trænger til hjælp. Barnet er henvendende og kommunikerende med andre børn og voksne.

Barnet kan med ord eller kropssprog sige til og fra. Barnet kan sige stop ved konflikter eller kommunikativt give udtryk for behov eller ønsker.

Barnet er nysgerrigt på større forandringer og arrangementer eksempelvis i forbindelse med forbesøg inden overgang til børnehaven eller arrangementer med forældre og andre afdelinger.

Tegn 3-6 år:

Barnet deltager aktivt i samlinger og aktiviteter. Barnet bidrager til eksempelvis samlingens dialog og indhold.

Barnet fortæller gerne om hvad der optager det eksempelvis til samlingen, i spisegruppen eller når vi har de mindre legegrupper

Barnet kan over for de voksne eller andre børn give udtryk for egne behov og ønsker.

Barnet bliver mere og mere selvhjulpent eksempelvis i forbindelse med tøjskift i garderoben, spisning og toiletbesøg.

Barnet bruger sin fantasi i såvel legeforløb, fortællinger og aktiviteter og tør være medskaber af indholdet.

Sådan vil vi gøre:

0-3 år:

Ved at være nærværende, positive og anerkendende voksne

Støtte barnet i at udtrykke egne behov og følelser. Møde barnet hvor det er – se det fra børneperspektivet.

Vejlede barnet i, hvad der grundlæggende er rigtigt og forkert. Vise barnet hvordan man kan gøre det. Give det hensynsfulde handlemuligheder

Give barnet mulighed for at udfolde sig i musiske og kreative aktiviteter. Øge selvværd ved at give barnet succesoplevelser.

Støtte barnet i øget selvhjulpenhed eksempelvis visualisering ved håndvask og toilet.

3-6 år. Som ovenstående samt:

Støtte barnet i at skabe venskaber på stuen og på tværs af huset. Etablere små legegrupper, rum i rummene, legezoner.

Lave aldersopdelte grupper med tilsvarende aldersafstemt indhold eks Storebørnsgruppe, Bamsen Buller, Rytmik

Støtte barnet i få succesoplevelser. Tage udgangspunkt i hvad barnet udtrykker og dets stærke sider og interesser.

Fortsat støtte barnet til større selvstændighed. Vær tålmodig og opmuntrende. Brug eventuelt visualisering ved skift.

Guide og støtte barnet til at håndtere konflikter eksempelvis gennem Fri for Mobberi og dialogisk læsning.

Give barnet mulighed for at sætte præg på dagens rytme og indhold. Inddrag børnene mest muligt til eksempelvis eftermiddagens aktiviteter og indhold, kreativitet, turforslag m.v.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en res- source, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Vi skal understøtte, at barnet oplever tryghed og tillid i deres relationer til voksne og andre børn

Vi skal understøtte, at barnet inddrages og opmuntres til at være aktive deltagere i fællesskabet.

Konkrete mål:

0-3 år:

At kunne søge trøst og hjælp hos voksne og andre børn.

At lære barnet at lytte og tage hensyn

At kunne skabe kontakt til at omgås andre på en hensigtsmæssig måde.

Barnet ser sig som en betydningsfuld del af fællesskabet.

3-6 år. Som ovenstående samt:

At indgå i meningsfulde venskaber med andre

At styrke og nuancere fællesskabsfølelsen yderligere

At kunne samarbejde og have aktiv medindflydelse på beslutninger.

Sådan ved vi, at vi er på rette vej (Tegn):

0-3 år:

Barnet opsøger såvel voksne som andre børn ved leg og behov. Barnet vil godt tages op i favn af voksne. Kan spørge andre om hjælp til eksempelvis genstridigt legetøj

Barnet fornemmer, hvis andre børn er eksempelvis kede af det. Siger det til voksne. Kan trøste med kram og knus

Barnet kan vente på, at det bliver ens tur eksempelvis ved turskift i leg og samlinger. Bar-net lytter til andre ved samling eller spisning

Barnet viser begyndende omsorg for andre. Barnet lærer at være forsigtig overfor mindre børn.

Barnet lærer at kommunikere med ord, tegn og kropssprog eksempelvis ved behov eller frustration fremfor at græde eller slå løs.

Barnet bliver opmærksom på de øvrige børn. Har venskaber eller legerelationer med be-stemte børn.

Tegn 3-6 år. Som ovenstående samt:

Barnet viser begyndende forståelse for andres handlinger og følelser. Barnet forstår at andre bliver kede af det, kan trøste, sige undskyld og finde på løsninger (og lidt hjælp til det)

Barnet indgår i fælles lege og knytter meningsfulde venskaber. Barnet kan lege med flere børn og ikke kun de foretrukne.

Barnet har forståelsen for at være en del af en gruppe. Barnet viser tryghed og aktiv del-tagelse i forskellige fællesskaber.

De ældste børn er gode rollemodeller for yngre børn - tager hensyn og hjælper eksempel-vis med fodtøj og madkassen

Sådan vil vi gøre:

0-3 år

Ved at være nærværende, synlige og anerkendende voksne. Positiv tilgang til alle børn

Lære barnet at aflæse og håndtere andres følelser. Være i børnehøjde, spørg ind til og fortæl barnet, hvordan andre børn har det.

Lære barnet i hverdagssituationer påklædning, håndvask m.v. at vente på tur og hjælpe hinanden

Lære barnet at samarbejde og tage hensyn gennem legeforløb, ”Rend og Hop med Ida” og ”Fri for mobberi”

3-6 år. Som ovenstående samt:

Ved at guide barnet gennem konflikter, så det på sigt kan selv løse dem. Være ved siden af, bagved eller foran afhængig af barnets kompetencer.

Lære barnet sociale spilleregler (opleve sig selv i fællesskabet) eksempelvis gennem ”Fri for mobberi”, aldersopdelte grupper.

Faste samlinger (lytte til hinanden, vente på tur)

Gennem temaer til samlinger og opdelte grupper om venskaber og gruppetilhør.

Gode og rolige måltider (dække bord, hjælpe hinanden, rydde op efter sig selv,)

Leg og aktiviteter, hvor fællesskabet vægtes højt, blandt andet via samarbejde eksempel-vis ”Rend og Hop med Oliver.

Gennem aldersopdelte grupper (Storebørnsgruppe, mellem- og yngstegruppe)

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Vi skal understøtte at barnet får et alderssvarende sprog

Vi skal understøtte at barnet udvikle sit sprog gennem dagligdags aktiviteter, rutiner og legeforløb.

Vi skal understøtte barnets interesse for tegn, symboler, bogstaver og tal.

Konkrete mål:

0-3 år:

At styrke barnets udtale, ordforåd, begrebsdannelse, sætningsopbygning

At barnet udvikler evner til at udtrykke følelser, ønsker og behov

At barnet kender til sange, rim og remser

3-6 år: Som ovenstående samt:

At barnet udvikler nysgerrighed og interesse for symboler, tegn, bogstaver og tal

At styrke barnets selvværd gennem sproglige kompetencer

At barnet kan forstå en kollektiv besked

At gøre barnet sprogligt kompetent til skolestart

Sådan ved vi, at vi er på rette vej (tegn på læring):

0-3 år:

Barnet tager initiativ til at pludre og snakke. Barnet giver udtryk for trivsel og glæde.

Barnet har et alderssvarende sprogbrug. Barnet kommunikerer og responderer ved interaktion med andre børn og voksne.

Barnet bruger kommunikationen til at gøre opmærksom på sine følelser og behov. Barnet kan vise med tegn eller sprogbrug, at det godt vil have noget bestemt.

Barnet indgår i dialog med sine omgivelser. Spørger ind til og kommentere på de ting, der optager barnet.

Tegn 3-6 år: Som overstående samt:

Barnet fortæller på eget initiativ om ting der optager det. Barnet tilegner sig ny viden, som det fortæller videre ud fra

Barnet anvender begreber i rette sammenhæng eksempelvis ting i naturen, mig og min fa-milie m.v.

Barnet indgår i hverdagsdialog med voksne og øvrige børn. Barnet deltager aktivt i den daglige interaktion eksempelvis under leg og i spisesituationer.

Sådan vil vi gøre:

0-3 år:

Kommunikere med barnet i dagens mange nærværende situationer eksempelvis bleskift, måltider og legeforløb.

Bruge åben kommunikation – inddrag barnet i kommunikationen.

Have faste forløb i Babytegn for de yngste. Lad dem lære de basale Babytegn gennem sang og bevægelseslege.

Faste samlinger med fokus på genkendelighed i ord og handling, sange og forskellige lege eksempelvis gennem sprogkufferter og sanglege.

Flittigt bruge sange, fagtesange, rim og remser både i de planlagte aktiviteter, som spontant i løbet af dagen.

Ved dialogisk læsning: fortælling af historier, inddrag børnene med at spørge ind.

Ved at sætte ord på handling - bruge hyppige gentagelser.

Vi laver barnets hus med billeder af familien, som barnet kan fortælle ud fra og pege på.

3-6 år: Som ovenstående samt:

Bruge de understøttende strategier: eksempelvis åbne spørgsmål og giv responstid. Barnet svarer ikke altid straks på spørgsmål, men skal lige tænke færdig.

Følge barnets interesse og udvide legen med sproget m.v. Bruge rim/remser og ordspil

Opdele børnene i mindre grupper, så der er mere tid til nærværende kontakt med den voksne og mere plads til at blive hørt af de andre børn.

Lave temaer med eksempelvis eventyr, vikinger og hvad der optager/interessere børnene for at styrke deres begrebsdannelse og ordforråd.

Inddrage mest muligt børnene til samlinger og aktivitet, så kommunikationen bliver gensidig.

Arbejde med bogstaver, tal, ugedage, årstider – forståelse for omverden

Udnytte læsehjørnet, så der bliver et roligt sted til fortælling og fordybelse.

Vi laver barnets mappe med billeder, collager, tegninger m.v. som barnet kigger i og fortæller om.

Vi laver temaer med Bamsen Buller, nissen Julius eller Sommerminder, hvor barnet fortæller om hvad der er hændt på besøg og ferier.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Vi skal understøtte, at barnet bliver i stand til at udfordre sig selv ved at bruge kroppen.

Vi skal understøtte, at barnet får selvværd og selvtillid gennem beherskelse og styrkelse af egen krop.

Konkrete mål:

0-3 år:

Læring af beherskelse af egen krop

Begyndende kropsfornemmelse og kropsbevidsthed

Øget selvhjulpenhed

Selvstændiggørelse i tegning og anden kreativitet.

3-6 år – som ovenstående samt:

Øget kompetencer og selvbevidsthed til at indgå i det sociale fællesskab.

Styrke selvværdet ved øget beherskelse af kroppen (barnet kan mere)

Beherskelse af finmotorik, således at barnet kan blyantsgreb inden skolestart.

Sådan ved vi, at vi er på rette vej (tegn på læring)

0-3 år:

Barnet bevægelser sig aktivt og kan forcere og overskue omgivelserne. Vil derfor gerne op og ned ad rutchebanen eller lege på den store madras.

Barnet tør mere – er mere selvstændig i leg, aktivitet og rutiner. Vil gerne prøve det, som de større børn er i gang med.

Barnet danser og hopper rundt til sang og musik. Har rytme til musik og sanglege.

Barnet bliver mere selvhjulpet. Kan selv tage fodtøj af og på – prøver med resten.

Barnet kan pege eller benævne kropsdele

Tegn 3-6 år: Som ovenstående samt:

Barnet indgår i det sociale fællesskab. Er med til fælleslege, boldspil og naturklatring. Eksempelvis kan gribe og kaste en bold.

Barnet har overskud til at hjælpe andre. Hjælper med genstridigt fodtøj, lynlåse m.v.

Barnet kan tegne, arbejde kreativt med perler og andet finmotorisk. Kan koncentrere sig over længere tid. Kan skrive bogstaver og eget navn inden skolestart.

Barnet har styr på benævnelsen af kroppens funktioner.

Sådan vil vi gøre:

0-3 år:

Sansestimuli gennem brug af bolde, gynge og bevægelsesbane.

Rend og hop med Ida bevægelsesforløb enten indenfor eller i boldburet

Sang og dans ved samling, spontant og planlagte forløb.

Ture til legepladser og grønne områder med rig mulighed for udfoldelse.

Brug af legepladsen året rundt – udnyt legekasserne til aktivitet og bevægelsesbaner

Give barnet mulighed for at være selvhjulpen i forbindelse med eksempelvis måltider og påklædning.

Bagning af brød eller lignende i mindre gruppe. Børnene blander,ælter og former i dej.

3-6 år. Som ovenstående samt:

Motorik og legeaktiviteter i alle miljøer – dvs stue, legepladser, udflytter og natur.

Bevægelses- og rytmikforløb i såvel eget hus som udflytter. Eksempelvis i bevægelsessalen i udflytteren ved vores faste dage samt Rend &Hop i samarbejde med øvrige netværksinstitutioner.

Guide og opmuntrer barnet igennem motorikudfordringer eksempel ”postkasse” og andre sjove lege i bevægelsessalen.

Lav ”rum i rummene” også til motorik. Eksempelvis motorikbane gennem børnehaven.

Tigeryoga og afspænding – eksempelvis gennem børnemassage.

Sang, dans og bevægelse efter børnenes ønsker og spontanitet

Øget selvstændiggørelse ift påklædning, måltider og toilet.

Stille afstemte krav, således at barnet kan håndtere udfordringerne til kreativitet.

Tage udgangspunktet i børnenes interesser ved kreativitet, således det fanger motivation og lyst.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Vi skal understøtte, at barnet udvikler respekt, forståelse for og glæde ved at være i naturen.
Vi skal understøtte, at barnet får mærket naturen med alle sanser.

Konkrete mål:
0-3 år:
At barnet får oplevelser af de forskellige årstider
At barnet får kendskab til planter og dyr
At barnet får nogle sansemæssige oplevelser ved at være i naturen.
3-6 år. Som ovenstående samt:
At barnet får interesse og viden om naturen og miljø
At barnet kender til planter, dyr og årstider.
At barnet værner om plante og dyrelivet og benytter naturen hensynsfuldt.
At barnet får fornemmelsen af størrelsesforhold og begyndende matematik

Sådan ved vi er på rette vej: (Tegn)
0-3 år:
At barnet sanser og er nysgerrigt på naturen. Roder i jord, plasker i vandpytter, leder efter smådyr, klatrer og kravler m.v.
At barnet sætter ord og handlinger på begreber og fænomener eksempelvis vejrets skiften, årstider m.v.
At barnet har begyndende kendskab til dyr og planteliv, som eksempelvis dyr på bondegården eller hvad man kan finde i en skov.

Tegn 3-6 år. Som ovenstående samt:
At barnet sætter ord på fænomener om dyre og planteliv.
At barnet undres over vejret og kender årstiderne
At barnet er aktivt, nysgerrigt og videbegærligt, når vi færdes i naturen, eksempelvis når vi har krible/krabledage med insektopsamlere og akvarier.
At barnet undersøger naturen med alle sanser – dvs. også tør lugte og smage på det som man ikke lige har kendskab til, som når udflytteren har ”smag en krage” eller vi laver melorme på bål.
At barnet er hensynsfuldt over natur og miljø. Huske at rydde op efter sig og er med til at samle skrald, når vi har temauger.
At barnet kan matche og forstå mængder og begyndende matematik. Eksempel at vores enhedskloder er forskellige længder, men man kan sætte sammen, så de får samme længde.

Sådan når vi målene:
0-3 år:
Turerne (f.eks. ZOO, grønne områder og parker, Hareskoven)
Plantekasser og øvrigt grønt på legepladserne. Plante på vuggestuens blomsterdag.
Ude året rundt. Opleve naturens vejrskifte og mærke det med alle sanser
Børnene får lov til at udfordre sig aktivt i naturen. (Klatrer og hopper i mudder og regnpytter)
Samle ting og materialer fra naturen og bruge dem (spisekastanjer, grankogler til pynt osv.)
Være gode rollemodeller -
Låne bøger fra bibliotek om natur og dyreliv.

3-6 år. Som overstående samt:
Vi sår planter i bede og passer det i såvel på Vesterbro og udflytter.
Vi finder spiseligt i naturen og plukker det til smagsprøver og tilberedning.
Vi laver mad af indsamlede ingredienser – gerne på bål
Vi har ugentlig båldag i udflytteren- laver suppe eller andet lækkert fra naturens spisekammer. Vi har krible/krabledage, hvor vi finder insekter og andre smådyr
Vi laver kreative ting af indsamlede materialer, indtryk og oplevelser fra skov og strand Vi samler skrald. Gør det bæredygtigt eller smider ud!

Kultur, æstetik og fællesskab

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.
Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige for- mer for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Overordnet mål:
Vi skal understøtte, at barnet får mulighed for kendskab til forskellige kunstneriske og kulturelle udtryksformer udtrykt igennem kreative og musiske aktiviteter.
Vi skal understøtte, at barnet får kendskab til danske højtider og traditioner.
Vi skal understøtte, at barnet får kendskab til andre landes kulturelle værdier.

Konkrete mål:
0-3 år
Barnet skal præsenteres for musiske aktiviteter som sang, musik, dans og teater.
Barnet skal afprøver musikinstrumenter og deltager i sang og danseaktiviteter.
Barnet præsenteres for og får mulighed for at afprøve forskellige former for kreative udtryksformer.
Barnet får kendskab til højtider og traditioner.
Børnene får mulighed for at opleve andre kulturer gennem mad, musik, kreativitet m.v.

3-6 år: Som overstående samt:
Barnet deltager i større arrangementer som teater, udstillinger, biograf m.v.
Barnet er aktiv deltager i eksempelvis teater eller lignende optræden for forældre eller andre
Barnet arbejder kreativt med forskellige materialer.
Børnene skal have indblik i andre kulturer eksempel gennem madlavning, temadage
Børnene skal stifte bekendtskab med de elektroniske medier og brugen af dem.

Sådan ved vi at vi er på rette vej(Tegn)
0-3 år:
Barnet viser glæde og genkendelighed ved kendt musik og dans. Synger med og er aktive
Barnet er trygt og nysgerrigt ved kreative aktiviteter. Tør godt undersøge og tage fat i materialer
Barnet viser interesse og kan holde opmærksomheden ved film og teater.
Barnet vil gerne klæde sig ud.
Barnet udviser begyndende kendskab til højtiderne og andre traditioner. Taler om jul og påske
Barnet viser nysgerrighed for ny og anderledes mad. Vil gerne smage og kan genkende råva-
rerne.

Tegn 3-6 år: Som ovenstående samt:
Barnet efterspørger selv materialer til kreative udfoldelser.
Barnet bruger fantasien og eksempelvis fundne ting til at skabe kreative udtryk
Barnet kan gengive dele af sange og musikforløb
Barnet laver uopfordret teater- og rollelege.
Barnet har kendskab til og taler om andres landes særkender, kulturer og mad. Eksempelvis tegner flag fra andre lande.

Sådan har vi gjort:
0-3 år:
Synger såvel kendte som nye sange
Spille på trommer, rasleæg ellerandre musikinstrumenter
Sang-, rytmik- og danselege enten planlagt eller spontant
Laver dukketeater
Dialogisk læsning og historiefortælling
Tage på bibliotek, biograf og teaterbesøg i lokalområdet eksempelvis Kulturanstalten
Kreative aktiviteter såsom male, tegne, klippe/klister m.v.
Lærer farvekendskab og præsentere forskellige materialer såsom fingermaling, ler, modellervoks,
Laver genkendelige traditioner til højtiderne eksempelvis sange, ritualer m.v.
Præsenterer måltider for børnene.
Afholder arrangementer med temaer, hvor børn og voksne forbereder rekvisitter, boder, skilte m.v.

3-6 år: Som ovenstående samt:
Laver teater, cirkus eller lignende forestilling.
Afprøver forskellige musikinstrumenter, spille sammen i orkester eks ved skolebesøg
Går på museumsbesøg eller udstillinger.
Laver temaforløb om kulturelle værdier som eksempelvis ”sommerminder”, ”mig og min familie”, andre lande
Laver kunstneriske projekter som ”krible/krable, eventyruge, dukketeater m.v.
Giver den fuld skrald i vores værksteder i børnehave og udflytter. Pynte op, tage med eller sæt i map- pen.
Fortæller historier ud fra fantasi og rekvisitter

Skaber egne traditioner i forbindelse med højtider og andre mærkedage eksempelvis nissen Julius, julegaver, påskefrokost m.m.
Afholder julefester med sang, klippe/klister og juletræspynt.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Vi evaluerer løbende stuevis på indholdet i den pædagogiske læreplan ud fra enten Smittemodel eller to skemaer henholdsvis ”Skab et godt læringsforløb” og Evaluering af læringsforløb fra forårets undervisningsforløb.

Stuerne holder møde hver 4 uge, hvor evalueringen er et fast punkt på dagsorden. Der skal derfor løbende evalueres.

Den samlende læreplan skal evalueres i juni 2025. Til det formål vil vi benytte EVA´s Redskab til selvevaluering, da det er enkelt og overskueligt og vi har kendskab til det fra undervisningsforløb.

Redskabet skal ligeledes benyttes på p-møder indtil sommeren, hvor vi laver fællesnedslag på fokuspunkter med henblik på udviklings-og trivselstiltag set fra et børneperspektiv.